

Ministerie van Financiën
T.a.v.: Minister Kaag
Korte Voorhout 7
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Datum 30 september 2022
Betreft Verenigingen en stichtingen nu ontlasten
Afschrift Minister van Justitie & Veiligheid Yeşilgöz-Zegerius, Minister voor Rechtsbescherming
aan Weerwind, Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn & Sport Van Ooijen, de leden
van de Vaste Commissie Financiën, President Knot van De Nederlandsche Bank

Geachte mevrouw Kaag,

Vanuit De Nederlandsche Bank¹ en de ministeries van Financiën en Justitie & Veiligheid² krijgen wij sterke signalen dat zij willen werken aan de toegang tot het betalingsverkeer voor verenigingen en stichtingen. De brede sector van goede doelen, vrijwilligersorganisaties en fondsen wil graag helpen bij het verkrijgen van inzicht in hoe banken een realistische risicobaseerde werkwijze kunnen hanteren in plaats van te sturen op zogenaamde ongebruikelijke handelingen. Op basis van constructieve gesprekken met de sector en overheid aan de Ronde Tafels onder regie van DNB in het kader van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) hebben wij er vertrouwen in dat dit op lange termijn verlichting zal brengen. Echter, we hebben nu te maken met organisaties die lijden onder het huidige beleid. Zij worden onterecht uitgesloten van of krijgen zeer moeizaam toegang tot het betalingsverkeer en de regeldruk is enorm toegenomen. Hierdoor kunnen deze organisaties hun werk niet of niet goed uitvoeren met alle gevolgen van dien. De vraag wie en onder welke voorwaarden toegang heeft tot de financiële dienstverlening (betaalrekeningen) is, zeker gezien de brede belangen, een maatschappelijk probleem dat door de overheid moet worden opgepakt.

Wat vragen wij?

Wij vragen u verenigingen en stichtingen uit het verdachtenbankje te halen en per direct goede doelen, fondsen, kerkelijke instellingen en vrijwilligersorganisaties (tijdelijk) een laag risicoprofiel toe te kennen voor alle wetgeving rond witwassen en terrorismefinanciering. Zo kunnen banken en payment service providers hun procedures en de toegang tot het reguliere betalingsverkeer voor deze organisaties versoepelen, vereenvoudigen en vooral versnellen. Uit de huidige DNB-leidraad voor banken volgt bijvoorbeeld dat klanten met een hoog risicoprofiel een jaarlijkse review moeten krijgen in plaats van een drie of vijfjaarlijkse review voor midden, respectievelijk laag risicocliënten. Ook vragen wij u alle andere mogelijke maatregelen te treffen die op korte termijn verlichting kunnen geven. In het vervolg van deze brief lichten wij verder toe waarom daar elke reden toe is.

¹ Ruim een miljoen ongebruikelijke financiële transacties? Witwasaanpak mag wel gericht, vindt DNB, NRC, 8 september 2022, <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/09/08/ruim-een-miljoen-ongebruikelijke-financiele-transacties-witwasaanpak-mag-wel-gerichter-vindt-dnb-a4141207>

² [Beleidsagenda aanpak witwassen: streng waar nodig, met ruimte waar mogelijk en meten om te weten | Tweede Kamer der Staten-Generaal](https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z17664&did=2022D37509), 25 september 2022, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z17664&did=2022D37509

Hoog risicoprofiel niet terecht

Het voornemen van het WODC om naar aanleiding van de al bestaande NRA de “NGO-sector nader te specificeren” én de uitkomsten 3de National Risk Assessment kunnen op termijn lucht bieden voor goede doelen, fondsen, kerkelijke instellingen en vrijwilligersorganisaties die op dit moment te maken hebben met de gevolgen van het hoog risicoprofiel. Die gevolgen werden extra duidelijk toen ING op 19 augustus 2022 verklaarde in ieder geval de rest van 2022 geen (nieuwe) bankrekeningen te openen voor verenigingen en stichtingen. Deze bank weigert categoriaal klanten. Of de 3de Nationale Risk Assessment daadwerkelijk lucht gaat geven, **weten we pas in november 2023**. Daarna moet het beleid nog worden aangepast. In de tweede NRA's van 2019 staat echter voldoende om het hoog risicoprofiel van verenigingen en stichtingen ter discussie te stellen. Zo staat in de NRA witwassen³ en NRA terrorismefinanciering⁴:

NRA witwassen, blz. 61

De mogelijkheid bestaat dat deze samenhangen met vormen van witwassen die gebruikmaken van constructies met rechtspersonen. Een directe link met witwassen is echter niet te leggen.

NRA witwassen, blz. 92, 93

Tijdens de expertmeetings ontstond de indruk dat het kennis- en ervaringsniveau van de aanwezige experts verschilde; niet alle experts bleken even deskundig op alle besproken onderwerpen en niet alle oordelen konden even bevredigend worden onderbouwd.

Voor sommige experts was het – ondanks hun kennis (van bepaalde delen) van het veld – lastig om een goede kwantitatieve inschatting te maken op de criteria ter bepaling van de potentiële impact van de grootste witwasdreigingen en de weerbaarheid van het beleidsinstrumentarium.

NRA terrorismefinanciering blz. 60 en 61

Volgens geïnterviewde experts gaat het bij terrorismefinanciering via charitatieve stichtingen niet om goede doelen die door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) erkend zijn of om charitatieve instellingen met een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) status. Dit betekent echter niet dat charitatieve stichtingen zonder ANBI-status en CBF-erkenning wel meteen gerelateerd kunnen worden aan terrorismefinanciering. Er kunnen immers zeer goede redenen zijn voor een stichting om af te zien van een ANBI-status en CBF-erkenning, bijvoorbeeld vanwege de daaraan verbonden administratieve lasten (wat met name een knelpunt vormt voor kleine charitatieve stichtingen).

Effectiviteit niet gegarandeerd

De resultaten van de aanpak van terrorisme rechtvaardigen het verlenen van een laag risicoprofiel voor verenigingen en stichtingen, zo laat onder andere onderzoek van de Universiteit van Amsterdam zien⁵. Banken hebben wat het witwassen zelf ook een sterke wens om weer normaal met hun klanten om te gaan: ‘Die sector is blij dat DNB de knelpunten rondom de aanpak van witwassen erkent, stelt de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) in een reactie. De branchevereniging is blij dat DNB zich samen met de banken meer wil "richten op echte risico's, zodat er weer evenwicht komt in hoe we naar de klant kijken: meer als een kans dan als een bedreiging".⁶ Logisch, want ook DNB ziet dat in: ‘Dit is met name aan de orde waar een hoog risico factor in het geding is (bijvoorbeeld een PEP of een stichting), maar waar misschien in het concrete geval de mogelijke hoge risico's zich niet voordoen. Dit is een potentiële oorzaak

³ [National Risk Assessment Witwassen 2019 \(wodc.nl\)](https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/249), <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/249>

⁴ [National Risk Assessment Terrorismefinanciering 2019 \(wodc.nl\)](https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/250), <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/250>

⁵ ‘Grote aanpak’ terreurgeld blijkt vaak rechtszaakje tegen huilende ouders | Deze verhalen mag je niet missen | AD.nl (Algemeen Dagblad 21 juni 2022) <https://www.ad.nl/binnenland/grote-aanpak-terreurgeld-blijkt-vaak-rechtszaakje-tegen-huilende-ouders~a0853f87/>

⁶ [DNB: aanpak witwassen banken moet gericht via risicoprofiel | TaxLive](https://www.taxlive.nl/nl/documenten/nieuws/dnb-aanpak-witwassen-banken-moet-gerichter-via-risicoprofiel/), <https://www.taxlive.nl/nl/documenten/nieuws/dnb-aanpak-witwassen-banken-moet-gerichter-via-risicoprofiel/>

van onnodige de-risking en disproportionele klantbelasting. Een te strikte interpretatie van de Wwft kan ook bij lage risico's leiden tot maatregelen van banken en een belasting van klanten die disproportioneel zijn.⁷

Ongeschreven contracteerplicht banken voor zakelijke cliënten

Banken spelen een belangrijke rol bij de toegang tot het financiële betalingsverkeer. Bij het bepalen wie en onder welke omstandigheden toegang heeft, moeten banken verschillende belangen tegen elkaar afwegen, waaronder het belang van een wettelijke- en ongeschreven contracteerplicht en in het verlengde hiervan het belang van het in stand houden van een in beginsel voor een ieder toegankelijke en betaalbare financiële dienstverlening.⁸

Op banken rust een wettelijke plicht om aan consumenten een betaalrekening aan te bieden. Recente ontwikkelingen in de rechtspraak laten zien dat banken op grond van een buitenwettelijke zorgplicht ook gehouden kunnen zijn om ook aan zakelijke cliënten (niet-consumenten) een betaalrekening aan te bieden. Hierbij dient de bank een zorgvuldige belangenafweging te maken. Zonder betaalrekening is het immers vrijwel onmogelijk om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer en om een bedrijf te exploiteren.

Verscherping risicobeoordeling bij poortwachtersrol banken

Banken zijn tevens een belangrijke poortwachter omdat ze toegang verschaffen tot essentiële financiële diensten en de spil zijn in het financiële transactieverkeer. Zij dienen het belang te borgen van een integere financiële sector, mede gewaarborgd door een wettelijke weigerings- en beëindigingsplicht.⁹ Door onder andere de aanscherping van de Wwft-wetgeving en de intensivering van het toezicht hebben banken hun cliëntenbeleid aangescherpt. Deze beperking van de reikwijdte van hun cliëntenacceptatiebeleid brengt met zich dat ook bonafide burgers en bedrijven te maken hebben gekregen met deze maatregelen. In toenemende mate weigeren banken momenteel non-profit organisaties, wijzigen hun beleid ten aanzien van deze doelgroep (stichtingen en verenigingen) of verhogen de kosten voor bestaande klantengroepen (verenigingen en stichtingen).

Conform het gedachtegoed van de Wwft dient de bank zich daarbij te baseren op een risico-inschatting. In het recente rapport DNB 'van herstel naar balans' staat dat banken niet de ruimte ervaren om beheersmaatregelen te beperken, ook al is de toepassing ervan in het licht van het concrete geval niet proportioneel. Dit is een potentiële oorzaak van onnodige de-risking en disproportionele klantbelasting. Een te strikte interpretatie van de Wwft kan ook bij lage risico's leiden tot maatregelen van banken en een belasting van klanten die disproportioneel zijn. Tevens geeft de DNB aan dat scherpe prioritering nodig is om daarmee onderwerpen te selecteren die gezamenlijk aangepakt kunnen worden.

Grondrechten

Toegang tot het betalingsverkeer is voor goede doelen, vrijwilligersorganisaties, kerkelijke instellingen en fondsen een belangrijke voorwaarde om hun werk (effectief) te kunnen doen. Zij zijn in theorie beschermd door nationale en internationale (grond)rechten en vrijheden, zoals het recht op vrijheid van vereniging, vrijheid van meningsuiting en informatie en het vrij verkeer van kapitaal. Artikel 63 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie en de artikelen 7, 8 en 12 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie biedt hen bescherming tegen discriminerende, onnodige en ongerechtvaardigde beperkingen van de toegang tot middelen en het vrije kapitaalverkeer in de Europese Unie. Er lijkt brede consensus te bestaan over het feit dat wettelijke kaders en beleid met betrekking tot (o.a. financiële) middelen een aanzienlijke invloed hebben op de vrijheid van vereniging en op het vermogen van maatschappelijke organisaties om effectief te werken. Dit betekent dat beperkingen voor goede doelen, vrijwilligersorganisaties en fondsen die voortvloeien uit de Wwft noodzakelijk en proportioneel moeten zijn en dat er sprake moet zijn van een gerichte en geactualiseerde risicobeoordeling van de sector en van de betrokken organisaties. Deze mag niet leiden tot onevenredige vereisten of tot een ongepaste beperking van de toegang van non-profit organisaties tot financiële diensten.

⁷ Pagina 22, Van Herstel naar Balans, <https://www.dnb.nl/media/2ambmvxt/van-herstel-naar-balans.pdf>

⁸ Dr. mr. F.M.A. 't Hart in zijn artikel 'Contracteerplicht en afscheidsplicht' in Tijdschrift voor financieel recht nr 7/8 2022.

⁹ Zoals omschreven door Dr. mr. F.M.A. 't Hart in zijn artikel 'Contracteerplicht en afscheidsplicht' in Tijdschrift voor financieel recht nr 7/8 2022

Waarom is dit urgent?

Miljoenen Nederlanders helpen andere mensen in Nederland en ver daarbuiten op diverse terreinen en manieren. Door geld of goederen te doneren of door zich vrijwillig in te zetten zodat een oudere in Noordoost Groningen naar het ziekenhuis kan, vrouwen in Uganda veilige verloskundige hulp krijgen, het Gehandicaptenvoetbalteam kan voetballen en onderzoek gedaan wordt om ernstige ziekten de wereld uit te helpen. De organisaties waar al deze miljoenen mensen zich voor inzetten, kunnen niet zonder een bankrekening en toegang tot het betalingsverkeer. U begrijpt dat het voor non-profit organisaties noodzakelijk is dat zij zo snel mogelijk op een verantwoorde en ongecompliceerde manier toegang hebben tot het betalingsverkeer. Alleen op deze manier kunnen zij voor de volle honderd procent bijdragen aan oplossingen voor urgente maatschappelijke problemen.

Op dit moment worden goede doelen, fondsen, kerkelijke instellingen en vrijwilligersorganisaties – groot en klein – geconfronteerd met geblokkeerde bankrekeningen, weigerende payment service providers of het niet of moeilijk kunnen openen van een nieuwe bankrekening. Daarnaast zijn er enorme vertragingen in het overmaken van geld naar zowel hoog als niet hoog risico gebieden in het buitenland. Deze belemmeringen brengen het dagelijks werk van grote aantallen goede doelen en vrijwilligersorganisaties in gevaar en bemoeilijken het hen om hun missie te realiseren. Deze hindernissen leiden ook tot een aanzienlijke toename van de werklust en (administratieve) kosten. Voor zowel kleinere als grotere organisaties is dit reden om hun werkzaamheden te stoppen, als zij niet al voortijdig gedwongen zijn hun werk neer te leggen. Het water staat hen inmiddels tot aan de lippen.

Ons verzoek

Wij hopen ten eerste dat de recente inzichten bij DNB en de ministeries van Financiën en Justitie & Veiligheid, bevindingen vanuit de beide actuele NRA's, de aangetoonde ineffectiviteit van het huidige beleid, het juist invullen van de poortwachtersfunctie en de ongeschreven en middels jurisprudentie bevestigde grondrechten op deelname aan het betalingsverkeer in combinatie met **de urgentie voor de sector**, u ervan overtuigen op zeer korte termijn de indeling van stichtingen en verenigingen in de hoog risicocategorie (tijdelijk) aan te passen naar de laag risicocategorie. Ook vragen wij u alle andere mogelijke maatregelen te treffen die op korte termijn verlichting kunnen geven. Graag vernemen we uw spoedige reactie.

Met vriendelijke groet, namens onderstaande maatschappelijke organisaties,

Joost van Alkemade
Vereniging NOV (www.nov.nl)
j.vanalkemade@nov.nl, 0610764885

SBF (www.sbf-filantropie.nl)

Gosse Bosma

Partin (www.partin.nl)

Erik Boerrigter

Goede Doelen Nederland (www.goededoelennederland.nl)

Margreet Plug

Human Security Collective (www.hscollective.org)

Lia van Broekhoven

WO=MEN (www.wo-men.nl)

Laila Ait Baali

CIO (www.cioweb.nl)

Jaap Broekhuizen

FIN (www.fondseninnederland.nl)

Siep Wijsenbeek

LSAbewoners (www.lsabewoners.nl)

Thijs van Mierlo

CBF(www.cbf.nl)

Harmienke Kloeze

Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (www.lvkk.nl)

Klaske Piebenga

Present Nederland (www.stichtingpresent.nl)

Pieter Crossen

LandschappenNL (www.landschappen.nl)

Hank Bartelink

Scouting Nederland (www.scouting.nl)

Fedde Boersma

KBO-Brabant (www.kbo-brabant.nl)

Wilma Schrover

AGORA beroepsvereniging coördinatoren vrijwilligerswerk (www.agora-beroepsvereniging.nl)

Annemieke Biemond

KNHM Foundation (www.knhm.nl)

Jitske Tiemersma

Koornetwerk Nederland (www.koornetwerk.nl)

Daphne Wassink